

Izhaja trikrat na teden v šestih izdanjih, in sicer: vsak torek, četrtek in sobota, zjutranje izdanje opoldne, večerje izdanje pa ob 3. uri popoldne, in stane z uredniškimi izrednimi prilagami ter s „Kazipotom“ ob novem letu vred po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

Vsa leta 13 K 20 h, ali gl. 6-60
 pol leta 6 „ 60 „ 3-30
 šest let 3 „ 40 „ 1-70
 Posamične številke stanejo 10 vin.

Naročnino sprejema upravnništvo v Gosposki ulici št. 11 v Gorici v „Goriški Tiskarni“ A. Gabrčček vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. zvečer; ob nedeljah pa od 9. do 12. ure. Na naročila brez depozitane naročnine se ne oziramo.

„PRIMOREC“ izhaja neodvisno od „Soče“ vsak petek in stane vse leto 3 K 50 h ali gl. 1-60.

„Soča“ in „Primorec“ se prodajata v Gorici v tobakarni Schwarz v Šolaki ulici in Jellersitz v Nunski ulici; — v Trstu v tobakarni Lavrenčič na trgu della Caserma in Pisan v ulici Ponte della Fabbra.

SOČA

(Večerno izdanje.)

Odgovorni urednik in izdajatelj Ivan Kavčič v Gorici.

Bog in narodi

„Gor. Tiskarna“ A. Gabrčček (odgov. Iv. Meljavec) tiska in zal.

Uredništvo

se nahaja v Gosposki ulici št. 7 v Gorici v I. nadst. Z urednikom je mogoče govoriti vsaki dan od 8. do 12. dopoldne ter od 2. do 5. popoldne; ob nedeljah in praznikih od 9. do 12. dop. Upraviništvo se nahaja v Gosposki ulici št. 11.

Dopisi naj se pošiljajo le uredništvu. Naročnina, reklamacije in druge reči, katere ne spadajo v delokrog uredništva, naj se pošiljajo le upravnistvu.

Oglasi in poslanice

se računajo po petih vrstah, če tiskano 1-krat 8 kr., 2-krat 7 kr., 3-krat 6 kr. vsaka vrsta. Večkrat po pogodbi. — Vsejše drke po prostoru.

Naročnino in oglase je plačati loco Gorici.

„Goriška Tiskarna“ A. Gabrčček tiska in zalaga razen „Soče“ in „Primorca“ še „Slovensko knjižnico“, katere izhaja mesečno v snopidih obsejnih 5 do 6 pol ter stane vsakega 1 gl. 80 kr. — Oglasi v „Slov. knjižnici“ se računajo po 20 kr. petih vrstah.

Nekaj o srčnosti katoliškega duhovenstva.

(Članek izven uredništva.)

(Konec.)

Samo na Španskem se je do 17. stoletja v imenu Boga in krščanstva zažgalo živih, katere so prej še grozno trpinčili v inkvizicijskih kamrah, po duhovnikih vojenih sodiščih čez 32 tisoč ljudi; okolo 18 tisoč mrtvecev se je izkopal in zažgalo, okolo 300 sto tisoč ljudi je bilo obsojenih na dolga leta v ječe, v službo na barkah, k tepežu ter vsem tem se je premoženje odvzelo, katero se je razdelilo cerkvi in kraljem. V Italiji, kar duhovenski zgodovinarji tajijo, so tudi zažigali. Na Francozkem in na Nemškem strašno. Tam je bil neki Konrad iz Maribora na Nemškem najhujši krvavi sodnik. K sreči so ga ljudje ubili, predno ga je naravna smrt spravila stran. Neizmerno gorje je povzročilo to duhovensko potenjanje. Isti, katere je inkvizicija imela v rokah, so zgubili tudi svoja premoženja, otroci so bili infamirani. Strašno je trpelo gospodarstvo. Ali kaj je bilo vsega tega izvršiteljem, povzročiteljem zla, mari!! Neki v Rimu izhajajoči list, ki ga urejuje duhovnik, papežev komornik, ki nosi napis: Ubi Petrus, ibi Ecclesia, in drugi: Analecta ecclesiastica, Revue Romaine, je januarja leta 1895. objavil neko inkvizicijsko obravnavo, ki se je vršila v Španiji leta 1484. in ki se je končala z zažigom obtoženega. Sodniki so bili kot predsednik neki franciskan, prisodniki kanoniki. Tej obravnavi in sodbi je dodal urednik sledeče: „Gotovo se bodo nekateri sinovi teme, ko bodo čitali to razsodbo, zgražali nad takozvano nestrpnostjo srednjega veka in divje gledali. Našim bralcem ni treba povedati, da takega zgražanja ni jemati v poštev. S popolnim pravom sta se borila cerkveni in državljanski zakon združena proti tem krivovercem (syxophantom), da se ovce ne pokvarijo po volkovih v ovčji kozi. Volkovi naj ostanejo mej volkovi; ako pa pridejo mej čredo ovac v ovčjih kožah, da razirgajo ovce, potem se jih mora z ognjem in mečem iz ovčjega hleva pregnati. Ne pride nam torej na misel, da bi omoteni po tmuni liberalizma, iskali po razlogih, ki bi sveto inkvizicijo v prijaznejšo luč postavljali. Proč z besedičenjem, da je čas inkvizicije bil trd, da so bili inkvizitorji pregoreči itd. Naša sveta mati

cerkev, bodi na Španskem, bodi kje drugod, se nema sramovati dejanj svete inkvizicije. Paznosti svete inkvizicije je pripisati verski mir in trdnost v veri, ki kinči Špance. O vi blagoslovljeni plameni gromad inkvizicije! Vi ste po uničenju nekega števila več ali manj pokvarjenih ljudi tisoče in tisoče rešili iz brezdnega zmote in večnega pogubljenja, po vas se je človeška družba, osigurana proti razdvoju in bojem med državljani, ohranila skozi stoletja srečna in neskarjena! Ti vzvisen, blagoslovljen spomin Tomaža Torquemada — (nekaj čez 2000 ljudi je leta obsodil na smrt in jih dal zažgati), — ki je pametno in vstrajno židove in druge neverce od krsta odvrčal, krščene pa z blagotvornim strahom s pomočjo obeh oblastij (cerkvene in posvetne) zadržal od odpada, ki je tako svoji domovini več in lepšega blagostanja pripravil, kakor če bi vso Indijo Španiji pridobil.“

Papeži v časih inkvizicije so ravno tako v nebo povzdigovali te duhovniške kronike.

Zaplenjeno.

Na Slovenskem nismo imeli inkvizicije. Nekaj luteranskih propovednikov so spravili v Italijo in jih tam zadusili. Ko je bilo Slovenstvo luteransko skozi 100 let, je pisal tedanji papež Karolu, dež. knezu naših dežel,

da pošlje inkvizitorje v naše dežele. Karolu je to nujno odsvetoval, piše mu: Njegova svetlost ne pozna teh ljudi, ki so v bojih zrastle in so trde buče; lahko inkvizicija podere moj in Vaš prestol za večno. —

Ali so današnji Slovenci še taki? —

Deželni zbor goriški.

VII. seja se je vršila dne 4. julija ob 5. uri popoldne. Ker je poročilo naraslo in obsega marsikaj zanimivega in poučljivega, je podajamo na tem mestu.

Navzotič so vsi poslanci izven Dottorija in Gabrččke. Po prečitani zapisnika in doslihih peticij utemeljuje dr. Tuma svoje tri predloge, stavljene v seji dne 2. julija in objavljene v „Soci“ dne 4. julija. Govornik pravi, da je stavil vse tri predloge že v lanskem zasedanju, a zbornica je prešla preko njih na dnevni red; on pa kljub temu ni izgubil še svoje dobre volje ter jih je zopet stavil. Gledé prvega predloga o uravnavi cest v goratem delu dežele pravi, da ste dala vlada in dežela že tisočake in tisočake za ceste a mnogokrat s takim vsehohom, da sedaj nimamo kaj pokazati, vse to pa zato, ker se za napravo cest ni imelo tehnične podlage. Vzgléd za to so braniska cesta, za katero je bil ves denar vržen skozi okno in je treba zdaj novega načrta, cesta od Tolmina do Podmelca ni daljša, stala je tisočake in tisočake, ali skoro ni cesti podobna, ker se je takorekoč bilo boriti proti naravi, in to zato, ker je bil deželni odbor slabo poučen, ker ni imel tehničnih močij na razpolago, ki bi ga bile poučile. Temu nasproti pa se za Kobariški kot ni napravilo prav nič. Tudi cesta čez Kobarišce je tak žalosten slučaj. Tu so se uprle cesti občine zato, ker ni bilo tehničnih močij, ki bi preiskale zadevo in poučile prizadete kroge. Deželni odbor nima prave podlage, ko kaj predlaga deželnemu zboru ali pa je vezan le na posamezne načrte, ki so iztrgani iz splošne zveze in mu odtegujejo pogled v cestne zveze po celi deželi. Postavi naj se komisija, ki naj pregleda, kje so potrebne ceste zveze, izdā o vsaki priliki deželnemu odboru svoj „parere“, na podlagi katerega bo isti predlagal deželnemu zboru napravo

cestnih zvez. Pa tudi v finančnem oziru ho to za deželo koristno: kajti ako je dežela dajala tisočake in tisočake, ne vedé zakaj, in je toliko tisočakov izgubila, bo pač toliko si gurneje, ako se bo delalo po načrtu in se bo denar, katerega dežela žrtvuje, obnesel. Skoro ni deželne zbornice v Avstriji, ki bi delal po tako slabem finančnem sistemu, da hoče vse doseči le z dokladi, mesto da bi uporabili kredit dežele in s tem kreditom zgradil ceste po načrtu. Ako bo videla vlada, da delamo po gotovem načrtu in bo videla prihodnost dežele, bo tudi ona veliko več dala. Predlaga torej, da se predlog izroči finančnemu ali pravemu odseku, na kar se predlog izroči pravemu odseku.

K drugemu predlogu o naredbah za odvrčanje gorskih voda pravi dr. Tuma, da je vlada že sama storila energične korake v to svrhu, ter da je naložila podrejenim oblastim, da se bavijo s tem vprašanjem. Že lansko leto je poudarjal, da je treba sestaviti komisijo tehnikov in udeležencev, ki pregleda našo deželo in napravi načrte za uravnavo gorskih voda. Ako je že vlada uvidela potrebo, kaj storiti, je tudi dolžnost deželnega zastopstva, skrbeti za to, da se delo prične, in v kakem obseju se izvrši. Zadnja povodenj je bila v tem dovolj poučljiva tudi za poslance nasprotne strani; kajti povodenj, ki je nastala v Furlaniji, ni prišla iz različnih krajev dežele, ampak iz bovskega kota. Tam gori je bila ploha in je voda naraščala, ko prebivalstvo v nizini na to še pripravljeno ni bilo. Ploha enega dne je pridivila s Sočo v nizino in tam vse poplavlila. To je jako evidenten dokaz, da moramo začeti z reguliranjem pri izviri. Samo s tem bomo tudi varovali deželne finance. Gg. italijanski poslanci se lahko prepričajo, da je vlada mnogo storila za uravnavo Soče v nizini, a je Soča tudi že vse podsula in odnesla. Dokler ne bomo regulirali vseh Sočinih dotokov do Zagrada, ne bomo nikoli gotovi, da nam vse tisočake, ki smo jih dali za Furlanijo v to svrhu, Soča odnese. Ne smemo se torej boriti proti naravi s tem, da s pomočjo deželnih doklad napravimo le tu pa tam nekaj, a nam to narava vse zopet podere, ampak moramo v gotovi dobi po gotovem načrtu s pomočjo deželne kredita napraviti vodne stavbe po celi deželi. Predlaga,

— 116 —

Quo vadis?

Roman.

Poljski spisal Henrik Sienkiewicz. — Poslovenil Podravski.

(Dalje.)

»Ljudje,« pravi, »kdo pa ste?«
 »Mi podiramo hiše, da požar ne prodrē na drugo stran portove ceste,« odvrne jeden delavec.
 »Pritekli ste mi na pomoč, ko sem že padel. Hvala vam!«
 »Mi nikomur ne smemo odreči pomoči,« se oglasi nekoliko glasov.
 Vinicij, ki je že od ranega jutra gledal samo divjo množico, pretep in grabež, je pogledal pozornje te ljudi, ki so ga obkoljevali ter reče:
 »Naj vam to poplača Kristus!«
 »Bodi pohvaljeno Njegovo ime!« je zaklicala vsa tolpa.

»Kje je Lin?« vpraša Vinicij.
 In ni mogel več vprašati, a tudi odgovora ni slišal, ker je vsled prevelike slabosti omedlel. Sprebudil se je še le na kodetanskem polju na nekem vrtu, obkoljen od mnogih moških in žensk. Prve besede, ko se je zavedel, so bile:

»Kje je Lin?«
 Nekoliko trenutkov ni bilo odgovora. Na to pa urno pravi neki Viniciju dobro znan glas:
 »On je za nementanskimi vratmi. Odšel je v Ostrijanum... že pred dvema dnevoma... Mir tebi, kralj perzijanski!«

Vinicij se je dvignil, sedel ter zagledal poleg sebe Kilona.

Grk nadaljuje:

»Tvoja hiša, gospod, je popolnoma zgorela, ker so Karine vse v ognju, vendar pa ostaneš še bogat kakor Midas. Oh, kakšna nesreča je to! Kristijan je, Serapisov sin, so že davno prerokovali, da ogenj ugonobi to mesto. A Linij in Jupiterjeva hči se že od včeraj nahajata v Ostrijanu. O, kakšno je to mesto!«
 Vinicija se je znova polastila slabost.
 »Ali si jih videl?« vpraša ga.
 »Da, gospod! Hvala Kristusu in vsem bogovom, da ti s to prijetno novico morem poplačati tvoja dobra dela. Pa še več učinim za te, Osirij, to ti prisežem pri gorečem Rimu!«

Temnilo se je, toda na vrtu je bilo svetlo kakor po dnevu, ker je požar neprestano naraščal. Zdelo se je, da ne goré samo posamezni deli mesta, marveč vse mesto kakor je dolgo in široko. Nebo je bilo rdeče, kakor daleč je segalo človeško oko, in nad zemljo se je razgrinjala rudasta noč.

(Konec drugega dela.)

III. del.

I.

Zarja gorečega mesta je pokrivala nebo tako daleč, kakor daleč je segal človeški pogled. Izza gore je priplezal velik polni mesec, ki je vsled silne vročine bil videti nekako bakrene barve ter, zdelo se je, nekako osuplo zrl na propadajoče svetovladno mesto. Na zarudelem nebu so se lesketale isto tako rudaste zvezde, toda v primeri z drugimi navadnimi močmi je bila

sedaj zemlja jasnejša nego nebo. Rim je nalik ogromni baklji razsvetljeval vse Kampanijo. V rudasti zarji je bilo moči videti daljne bregove, letovišča, temple, spomenike in vodovode; na akveduktih pa, ki so se razprostirali do bližnjega gorovja, je bila videti množica ljudi, ki so zbežali tje kaj pred ognjem ter od ondot gledali požar.

Med tem je strašni zubelj segal neprestano po novih delih mesta. Ni bilo nikakega dvoma več, da zločinske roke nalašč zažigajo mesto, ker je izbruhnil nov požar na takem kraju, ki je bil od glavnega požara dovolj oddaljen. Raz griče, na katerih je bil Rim pozidan, se je razlival plamen nalik morskim valovom v nizavo, kjer so takisto stale hiše s petimi ali šestimi nadstropji, a poleg njih razne prodajalnice, premični leseni amfiteatri, postavljeni za različne igre, in konečno skladišča drv, olja, zrna, oreh, pinjevih šišek, s katerih zrnjem so se hranili revnejši bivalci, ter obleka, ki se je delila časih po cesarjevi milosti mestnim postopačem, bivajočim v najtesnejših ulicah. Tu je požar našel dovolj paliva ter se takoj razširil na vse strani in nakrat zavzel cele ulice. Ljudje, ki so se utaborili za mestom, ali stali na vodovodih, so ugibali po barvi plamena, kaj gori. Močan popih vetra je raznašal od požara na tisoče, da, na milijone gorečih lupin oreh in mandeljev, ki so se urno dvignile kvišku nalik nepreglednemu roju pisanih metuljev ter padale na nova poslopja, na vodovode in na polja okoli mesta. Vsaka misel na rešitev je bila zamán, ker so ljudje skozi vsa vrata bežali na vso moč iz mesta; nasprotno pa je požar izvalil na tisoče ljudi iz okolice, kakor bivalce iz bližnjih mest in tolpe divjih pastirjev iz Kampanije, katere je gnala v mesto pred vsem drugim želja po plenu.

(Dalje pride.)

da se predlog izroči finančnemu ali pravnemu odseku, ter da deželni odbor, kateri dobi potem stvar v roke, napravi tehničen urad toliko za uravnavo cest, kolikor za uravnavo voda. Predlog se izroči obema odsekoma skupno.

K tretjemu predlogu o ustanovitvi zaloga za podporo male obrti pravi govornik, da se v nobeni deželi, razven Dalmacije in Bukovine, ne stori tako malo za malo obrt in trgovino, kakor pri nas. Pri osrednji vladi se celo naglašja, da se pri nas niti ne brigamo za podpore, ki so v to svrhu na razpolago. Posebno zdaj ko bomo imeli po železnica odprt pot do vodnih sil Soče in Vipave, je naša obrt jako važna. Predlog ne zahteva od dežele velikih žrtv, saj da denar dvema denarnima zavodoma, to je „Trgovsko-obrtni zadrugi“ in „Associazione cooperativa“, pri katerih je varen vsak krajcar, le v to svrhu, da moreta dajati ceneji kredit malemu obrtniku in trgovcu, dežela je le na obrestih na slabšem za kakih 1800 K. Malemu obrtniku se more pomagati le po dveh potih: s poukom, da se vezba in svojo obrt premisljuje in umetno izvršuje ter da se regulirajo kreditne razmere, da se ga poučuje v knjigovodstvu, ga uči pravilnega točnega plačevanja ter da se mu da sredstvo, da sprejme točno plačilo za izvršeno delo. Pri neki enketi na Dunaju se je naglašalo od večakov posebno slednje. V Parizu mali obrtnik napravi delo le proti gotovemu plačilu ali proti podpisani menici, katero nese k francoski državni banki, da mu jo izplača. Drugod kjer tega ni, mora obrtnik svoje blago dražiti tudi do 80%, da krije izgubo, katero bi lahko imel valed netočnega plačevanja. Učiti je torej treba obrtnika in trgovca, delati z menicami, to mu bo po eni strani služilo, da bi imel vedno dovolj kapitala na razpolago, po drugi strani se ga bo pa sililo učiti se knjigovodstva. Naši denarni zavodi bodo dajali obrtnikom z deželno podporo ceneji kredit, a imeli bodo tudi upogled v knjigovodstvo ter tako nadzorovali trgovca. „Trgovsko-obrtna zadruga“ je to že deloma vpeljala. Dežela pač lahko stori to malo žrtv, saj bosta oba denarna zavoda morala tudi dajati žrtve, ker bosta imela dobička le 1%. Ako bo pa dežela videla, da se stvar dobro obnese, bo tudi lahko več žrtvovala. Potem bo deželni zbor prepričan, da je mnogo storil za razvoj obrti, posebno sedaj, ko smo v stoletju, ko se asocijacija tako razvija. Ako se pri nas obrtništvo razvije, potem lahko deželni odbor stopi v drugi stadij, da zahteva asocijacio obrtnikov in lahko prevzame vodstvo vsega zadružništva v deželi. Predlog se izroči finančnemu odseku.

V imenu pravnega odseka poroča posl. Valentinis o premembi zakona za ljudske in mestne šole. Določila § 2., 3. in 6. zakona od 15. oktobra 1896. št. 30. dež. zak. bi se glasila v bodoče tako-le: § 2. Na občnih javnih ljudskih šolah so učitelji razvrščeni v tri razrede, to je: I. razred s 1400 K, II. razred s 1200 K in III. razred s 1000 K letne plače. Letna plača učitelja meščanske šole se določa s 1600 K, letna plača učiteljici meščanske šole s 1400 K.

Poslanec dr. Venuti predloga v svrhu večje točnosti mal dodatek, a na predlog posl. Grčca se zadeva izroči zopet pravnemu odseku.

5. Točka (katoliško-politično društvo v Bovecu za premembo volilnega reda za deželni zbor in trgovsko-obrtno zbornico in stalna podpora zavodu sv. Nikolaja v Trstu) je vzbudila na slovenski strani malo prasko. Podpora zavodu sv. Nikolaja se odkloni, a gledé premembo volilnega reda predlaga poročevalec dr. Verzeznassi, naj se zadeva izroči se pravnemu odseku, da bo isti poročal skupno o vseh peticijah, ki so dosle v tem oziru. Posl. Grčca pravi, da se ne bo taknil drugega, kakor volilnega reda za trge, ki je sedaj sila težaven; kajti trgi ne volijo doma, ampak več njih na enem mestu. Zato predlaga, da deželni zbor naloži finančnemu odseku, da se v tem zasedanju poroča o volilnem redu za trge. Dr. Tuma pravi, da razume predlog posl. Grčca drugače. Ako se ta predlog sprejme, potem je sprememba volilnega reda meritoritno že sklenjena. Odseku se naj ničesar ne nalaga. Ako torej poslanec Grčca svoj predlog razume v goronjem smislu, potem bo govornik tudi utemeljil svoje stališče. Posl. Grčca pravi, da ostaja pri svojem predlogu. Posl. Berbuč se močno zavzame za predlog posl. Grčca, imenovaje dosednji volilni red petrefakt iz prejšnjega stoletja in

primerja ga s stotisočaki v luni. Volilcem v Ajdovščini ta red popolnemu onemogočuje voliti, je torej zanje le iluzoričen. Pravi tudi, da so volilci odvisni od onih, ki jih plačajo, da pridejo volit.

Posl. dr. Tuma pravi, da je kot prijatelj napredka gotovo za tajno, splošno in direktno volilno pravico, ali za to je treba tudi predpogojev, ne pa da bi odločali taki ljudje, ki ne znajo ne čitati ne pisati, a bi jim gotovi gospodje, ki sedaj kriče o svobodnem volilnem pravu, podkrižavali listke. Zato je le demagogija, ako se pri nas kaj takega zahteva. Dosla je tudi peticija od furlanske strani za spremembo volilnega reda; ne gre torej sklepati o slovenskih trgih posebej, kjer bi se ta petrefakt odpravil, a v Furlaniji naj bi še ostajal. Govornik je proti temu, da bi se o spremembi volilnega reda sklepalo kar črez glavo, ne da bi se odsek poprej posvetoval. Posl. dr. Marani izjavlja kot predsednik pravnega odseka, da je bil v odseku tudi posl. Grčca za to, da se o vseh peticijah gledé volilnega reda skupno poroča, in sicer je izvoljen za poročevalca o tem dr. Tuma. Posl. Grčca to taj, a posl. dr. Marani obstaja odločno na tem. Posl. Berbuč se se enkrat prav močno zavzame za predlog posl. Grčca, očita pa posl. dr. Tumi stvari, katerih ni govoril. Zato pa dr. Tuma tudi da faktičen popravek v tem smislu, da se ni izjavil proti premembi volilnega reda, ampak samo za to, da se ne naloži ničesar odseku. Poročevalec dr. Verzeznassi potrdi izjavo dr. Maranija ter predlaga, da se sprejme njegov predlog v goronjem smislu. Posl. Grčca se oglasi še k faktičnemu popravku, kjer pa le taji ono, kar sta mu očitala dr. Verzeznassi in dr. Marani. Pri glasovanju je bil sprejet predlog odseka z večino glasov, a odklonjen predlog posl. Grčca.

Razpravljanje o talih točkah se je prelozilo na današnjo sejo.

Dopisi.

Glas učitelja s Kanalskega. — V zadnjem času se je pričela od neke strani strastna gonja proti naprednemu učiteljstvu in proti gori učiteljskemu društvu. Koristno bi bilo, ogledati si možake-učitelje, ki so se vsedli sovražnikom učiteljstva in šole na Ljmanice, ker bi s tem nekoliko odkrili namene njihovih zdražb.

V njihovih vrstah nosijo zvonec najprej ambiciozni znataji Šustersičevega kopita, ki bi si radi pridobili imenitnost s svojim „delovanjem“, ker se hočejo na vsak natin dokopavati do te ali one časti med učiteljstvom. Če bi sla večina učiteljstva za njimi, bi seveda dosegli marsikak skriven namenček.

Potem se stulijo med posebne „katoličane“ taki, ki bi radi ribarili v motni vodi. „Bodimo katoliški“ mislijo si ti možaki, „gospodje duhovniki nas bodo protežirali, kjer bodo mogli, samo da jim v politiki prikimamo.“ — To je najprej neznatno, drugič nekolegijalno in slednjič nepredvidno. — Nepredvidno zato, ker ne pomislijo, da ako zmaga klerikalizem, ne bo treba onim njih navideznim prijateljem več hliniti ljubezni, marveč jim pokažejo takoj kopito.

Dalje je med njimi tudi nekaj takih, ki vedó, da so ničle v vsakem oziru. — Ker se govori, da je na „katoliški podlagi“ vse dovoljeno, štejejo in silijo se med najuneteje svetnike, da bi se jim ne moglo očitati te ali one pomanjkljivosti.

Slednjič je omeniti, da je na njih strani morda tudi kak odstotek učiteljev, ki res iz prepričanja mislijo, da so na pravi poti. — Poznam učitelja, ki je iz srca pobožen; čislam ga, ker je uzoren mladenič. Odvrača ga od nas s tem, da nas slikate kakor brezverce, neznatnejše, sovražnike sv. vere. Ali se zavedate krivice, ki nam jo delate?

— Marsikateri izmed nas, obrekovanih naprednih učiteljev, ima globokejšje v srcu vsajeno versko čustvo, nego vi, a ga ne izrablja v sebične in politiske namene. Vi hočete vzvišeno religijo, najsvetejšje čustvo, izrabljati za netitev sovražništva proti lastnim kolegom, nazivate se braniteljem vere, a v isti sapi blatite tovarise iste vere, rusite jedinstvo in imenujete velikansko večino učiteljstva brezvercem samo zato, ker so pristasi napredne stranke.

Povejte po pravici, čemu hočete „Slomšekovo podružnico“? — Pridite s svojimi željami pred uč. društvo. Tu govorite, kaj želite. Prasal bi tudi, v čem nasprotuje naše društvo veri, duhovščini, morali? — Kedar

se je teroriziralo? — Kdo je ostal v sobi takrat pri Muzinovem predlogu in kdo ne? — Recite raje, da vam je samo za politiko, da nočete z nami, ker smo drugačnega prepričanja. — Vi bi želeli, da naj bo vse učiteljstvo agitator klerikalno-furlanske zveze.

Čudim se, kako se morete ogrevati za stranko, katere glasila pišejo, da je učiteljstvo v službi pangermanizma, da je nenarodno, izdajalsko. — Se more li slovenskemu učitelju očitati kaj hujega? Učitelj, ki ljubi iz globočine svoje duše predragi mu narod svoj, ki vlija v srca mladine ljubezen do domovine in naroda svojega, ki mu kaže lepoto materinega jezika, učitelj, ki navdušuje mladino za vse lepo in dobro, ki misli in neutrudno deluje za blagor in srečo premilega naroda, ta učitelj je klerikalni stranki — izdajica, ako je ob enem pričaš napredne stranke. In isto trdite vi, naši kolegi, bratje po veri in jeziku!

Toda dobro si zapomnite besede, ki vam jih rečemo vsi narodno-napredni učitelji: Nismo nenarodni, marveč večno zvesti ostanemo nad vse dragemu nam narodu in ljubljeni domovini svoji. Nismo brezverci, marveč zvesti sv. veri in cerkvi Kristovi. — Pač pa smo pristasi narodno-napredne stranke, ker ona ima ista stremljenja, kakor mi, namreč narodne pravice, omiko in napredek naroda! — Vemo pa dobro, da je naše glavno delovanje v šoli, vsled tega je naša prva skrb dobro urejena šola, in napredno učiteljstvo se sme ponosno sklicevati na svoje vspehe v šoli vzlic vseinu nasprotovanju in zbadanju. — Resnica, katere pač ne bodeite tajili, je ta, da med naprednim učiteljstvom je večji in boljši ter inteligentnejši del učiteljstva, kateremu je čast in ponos ugled svojega stanu, smoter delovanja korist in sreča naroda in politično prepričanje narodno-napredna belo-modra-rudeča zastava z napisom: „Naprej zastave Slave!“

Ljudski učitelj.

Iz Krejske županije. — Prosim, g. urednik, sprejmite v Vaš cenjeni list par vrstic. Na 27. junija ob 5. popoldne so nam naznanili s streljanjem z „muzgerji“, da so nam razdelili občinsko zemljišče, in sicer je storil to zemljemerski asistent g. Venceslav Smrekar. Torej ob tej priliki za sedaj lepa hvala mu za ta trud, ker se je toliko prizadaj, da nam je delo izvršil. Ako bi bili čakali tistega počasnega „deževnega“ poslanca Lapanja, bi ne bili nikdar pričakali. Marsikateri priletel mož, ko je slišal strel, da kaj naznanja, je rekel, no, hvala Bogu, tega bi ne bil dočakal, ako bi bil Lapanja meril. No zdaj bomo imeli vsaki svoje, kakor smo toliko let želeli, ker udobimo vsaki posestnik 5 deležev, in sicer 3 pašnike in 2 gozda. Ko bi bili Matajur po sredini prerežali, da bi imeli bolj široke deleže, ker so tako razdelili, da imamo od spodaj do vrha Matajurja, ki je nad 2 uri daljave, po dva deleža, ki imajo po 12 metrov, in kaj več kakšen tudi manj sirjave, to nam bo delalo težave in morda tudi prepire, ker je preozko in predolgo, ko se je bilo lahko širše naredilo, ko bi se bili poprej malo bolj o tem poučili. Pa pravijo zdaj, kar je, je. Ker so hoteli večina tako imeti, sedaj se pa kesajo.

Zdaj pa oglejmo si malo, kaj naš nunc Fon fonskega uganja. Gosp. župan je bil razglasil tam po zimi, da ne bo dal dovoljenja nobenemu za ples in godbo. Staroselci so bili prvi na vrsti, seve, ker so sami „liberalci“, da se njim ne sme dati dovoljenje za ples; zdaj njim ni drugega kazalo nego župana prositi, pa ta ni hotel slišati, sele sprl se je bil nad nje, ker mu je rekel nunc Fonski, da nič naj njim ne da. Oni so sli pa h glavarstvu, od glavarstva nazaj do župana, in nikjer niso udobili dovoljenja, pa so vseeno plesali; noben jih ni ustavil. Seve potem ni ostalo drugega kakor da je tekel Jakob v Kobarid k orožnikom, da naj ples ustavijo. Pa ni bil nič uslišan, polte se je bil v cerkvi sprl pa na tiste občinske moze, ki so sli k županu prosit za godbo, in je rekel: zdaj, zdaj pogledjte, ko pravite, kaj gospodu mar za volitve, da moramo voliti, kar on ukaže, za občinske zastopnike in poslance deželne in državne. Pa vprašam Vas, gospod Fonski, zakaj se niste sprl tudi na Staroselskega podžupana? No, zato, ker je v klerikalni kozi; ali niste vedel, da je bil tudi on pri županu ter je prosil za godbo, (no morda tega Vam ni povedala županova Terezca!) in h glavarstvu je tekel in od tam nazaj k županu, ker je bil peljal tudi zeno svojo, kakor se je bil sam izrazil, da jaz in moja žena sva prosila župana, pa noče

dati. O, kako srečni ste pač Staroselci, ker imate takega podžupana, da pelje ženo za seboj, ko ima kaj za Vas pri županu prositi.

No, čudno je, da je še na občinske seje ne pelje.

Poglejmo, kaj se vse uganja. To Vam presega vse meje. Zmérom tava okoli, na vse načine prigovarja ljudi, se ve za njegovo stranko. Sedaj je malo možkih doma, se pa z ženicami pogovarja o teh umazanih časopisih, ter pravi, da ne lumpa podpirati. Kar se tiče njegovih pridig, Vam ni mogoče, g. urednik, vsega popisati. Zato bi ga pa prav rad še poprašal g. Fonskega, da kateri so tisti umazani časopisi, in kdo je tisti, ki jih dela, ko ste rekel izpred altarja, da se mu sme v obraz pljuniti tistemu, ki jih dela.

In kdo je tisti, ki ste rekel izpred altarja, da varujete se tistega, ki hodi okoli v papirnati podobu. Še oltrokom v šoli ste pravil, ali ste slišal, tam v jeseni, da zakaj je bila volitev; zato ker so jo tisti umazani časopisi iz Gorice prinesli. Ali se pravi to otroke krščanski nauk učiti? Pa kako ga učite, se morda v drugo k temu povrnem. Ste pridigal, da preveč cukra in tobaka porabimo. No sedaj pa ne bomo več kadili, naj bo pa on dal državi tiste milijone, kar ima od tobaka, če ne, kam pojde z denarjem, kar si ga je že v Kredu nabral? Pridigate, kako se mora svojega bližnjega ljubiti. Vprašam Vas, kako pa ga Vi ljubite; ali se spominjate, ko ste ob neki priliki rekel dvema osebam, da tisti, ki ni z nami, mu mi hrbel obrnemo, (že veste, kakšen odgovor ste vdobil) tako tudi delate; tisti, ki ni z vami, niste tudi Vi z njim. Ali se pravi to biti Božji namestnik? Vi morate biti z vsemi enak, ako hočete v občini mir imeti, pa ste začel le zdražbo delati. Pa tega nočete spoznati, da je vsa zdražba po občinah prišla le od Gregorčiča in od Vas, ki se toliko tepete zaradi njega. No, ste rekel, da vsaka stvar pride h klopi, no tudi tega prepira bo enkrat konec, kakor nas vseh.

Se nekaj za nameček: Borjanci in z njem vsi klerikalci, govorijo da sta dr. Tuma, Gabršček in liberalci krivi tiste nevilite in povodnji, ki je bila. Liberalci pravimo pa tako, ko bi ne bil morda Pavlica tega kriv, ker je bil na sv. Anton v Kobaridu; ko je zvedel, da je dosti liberalcev tukaj okoli, se je odpeljal po Nadiži na sv. Anton popoldan, in ga je peljal neki župan italijanski gor in dol. Sedej mu je naredil spremstvo do italijanske meje, in ko sta sla eden naprej in drugi nazaj, je prišla hitro hudina za njim.

Nunc Borjanski nazaj grede je pa meril, koliko je cesta široka ob Nadiži.

Domace in razne novice.

Osebnost. — G. Fran Žnidaršič, suplent na gimnaziju v Gorici, je imenovan profesorjem. Definitivno je nameščen g. Anton Jošt, gimn. suplent v Pazinu.

Mestni zastop v Idriji je imenovan profesorja na ljubljanski realki g. Karola Pirca ravnateljem mestne realke. Istocasno je izvolil idrijski mestni zastop deželnega poslanca g. dr. Danila Majarona častnim meščanom mesta Idrije.

V Gradcu je umrl 3. t. m. po kratki bolezni cand. jur. Ivan Kolar, predsednik „Triglava“.

Tolalinski rojak Anton Leban, lastnik tovarne za led v Aleksandriji, je umrl tamkaj dne 23. min. mes. v 46. letu svoje dobe.

Javen shod se bo vršil jutri dne 7. julija ob 4. uri popoldne na dvorišču g. Alojzija Makovca v Velikih Zabljah. Razpravljalo se bo o našem političnem in gospodarskem položaju. Somisljeniki v vipavski dolini, prihičite na shod v ogromnem številu!

Hajskanje. — „Prim. List“ hujška v svoji zadnji številki Vipavce proti jutrišnjemu shodu v Vel. Zabljah kar v dveh noticah; pod eno je zapisal „Več vipavskih posestnikov“, kar je velika zloraba, ker tistega ni pisalo več vipavskih posestnikov, ampak neka žegnana roka. Nesramno se zaletuje v dr. Tumo povsem neopravičeno. Kaj ima on opraviti z dopisi z Vipavskega? Nič. Dopisniki z Vipavskega v „Soči“ pa že vedo, kaj pišejo. Ako župniku Kodretu v Sv. Križu ni kaj prav, je imel poslati popravek „Soči“, ne pa da hruli dr. Tumo v „Prim. L.“

Prepričani smo, da pokažejo jutri Vipavci, da so močje, ki se ne dajo hujskati iz farovžev, ter se udeležje shoda v obilem številu lepo in dostojno!

Dnevni red VIII. seje deželnega zbora v soboto dne 6. julija 1901. ob 5. uri popoldne. — 1. Podrobna razprava zakona za pospeševanje govedoreje.

Poročila pravnega odseka: 2. Županstvo v Sebeljavu, da se uvrstila med okrajne mosta na Stopniku in Tratah; 3. načrt zakona o razredbi nekaterih cest; 4. O premembi § 53.

lovskega zakona; 5. županstvo tolminsko za premostitev pripravnice za učiteljska iz Podgore v Tolmin.

Poročila finančnega odseka: 6. Računski sklep šolskega zaloge za 1899. in 1900.; 7. rač. sklep ubožnega zaloge za 1899. in 1900.; 8. rač. sklep depozitov za 1899. in 1900.; 9. rač. sklep stipendijskega zaloge Werdenberg za 1899. in 1900.; 10. rač. sklep zemlj. odveznega zaloge za 1899. in 1900.; 11. rač. sklep zal. za gluhozame za 1899. in 1900.; 12. rač. stipend. zal. za 1899. in 1900.; 13. proračun stipen. zal. Werdenberg za 1901.; 14. prorač. stipend. zal. za 1901.; 15. prorač. šolskega zal. za 1901.; 16. prorač. ubožnega zal. za 1901.

Poročila deželnega odbora: 17. Odstop splošnih delnic društva Vipavske železnice državi kot prispevek k gradbenim stroškom druge železniške zveze s Trstom; 18. Načrt zakona glede ognjegasnega reda; 19. Načrt zakona, s katerim se uravnava zdravstvena služba v občinah.

Nova zveza Gorice s Trstom! — Društvo inženirjev in arhitektov v Trstu je imelo pred kratkim sejo, v kateri so se gospodje menili med drugim tudi o drugi železniški zvezi s Trstom. Predsednik Geiringer je poudarjal, da z določeno črto je vlada zapustila naravno pot iz Gorice do morja ter da treba brez predsodkov za takozvano bohinjsko železnico, ki pojde čez Kras v Trst, poskrbeti še drugo zvezo Gorice s Trstom ob morju. Vodstvu društva so naročili, določiti tri izmed njih, da se bodo po potrebi bavili s tem vprašanjem.

To bi bila črta, katero smo označili v člankih „Bohinjska železnica“ ter bi šla čez Miren po dolini ob morju v Trst. Ali bi se taka postranska črta izplačala, to je vprašanje, na katero je tudi mogoče odgovoriti, da ne. Glavna železnica bo tekla čez Kras, taka črta pa bi prihajala v poštev vedno le kot postranska, in radi tega bi ne mogla računati s takim prometom, kakoršen bi bil potreben že glede na stroške, katere bi stala. Potem pa tudi, če računamo s časom, bi bila razlika glede prihoda v Trst ne kdo vé kako velika; upoštevati treba pri tem okoliščino, da brzovlak bo rabil od Podbrda do Trsta le nekaj nad 2 uri.

Dražba za razno vojaške potrebščine, kakor seno, slama itd., bo dne 11. t. m. v Gorici v vojaškem oskrbovališču na Korsu Giuseppe Verdi, na kar se opozarjajo prizadeti podjetniki.

Najemniški krajač v Gorici. — Načrt zakona za uvedbo najemniškega krajačarja (soido pigioni) v mestu Gorica je bil, kakor smo poročali, izročen v deželnem zboru legalnemu odseku v pretres in poročanje. Kakor se čuje, nameravajo nekateri poslanec delovati na to, da bodo oproščeni najemniškega krajačarja vsi tisti, ki plačujejo najemnine manj nego 300 K na leto, kar je bil določil tudi že občinski svet goriski lani. Ako se ta govorica uresniči, pride jako prav nižjemu delavskemu stanu.

Dr. Jože Pavlica in „Sokol“. — Pisejo nam: Ravno zdaj, ko vsi svetovni listi z občudovanjem opisujejo velikansko manifestacijo sokolske ideje v Pragi, kjer so se tej ideji klanjali Čehi, Rusi, Slovenci, Hrvatje, Poljaki in Francozi s pariškim županom na čelu, ravno zdaj prikreva na dan naš zeleni Pepček ter v svojem „Prismojencu“ pod rubriko „Za kratek čas“ poroča, da so sokolske srajce za pametne preneumne, za neumne pa pre-pametne.

Dr. Pepe, dovolite, da vas uvrstimo v zadnjo kategorijo, ter z mirno vestjo trdimo, da je za Vaše jezuitske možgane sokolska srajca res prepametna.

Slovansko sokolstvo ima namen vzgojiti narodu krepek naraščaj, ker mu je na tem, da ne lažijo po svetu samo taki vrabci, kakor sta naša siamska dvojčka iz vinorodnega Rihemberga.

„V glavi razum, v pesti sila, v srcu domovina“ je zaklical organizator slovanskega sokolstva, dr. Tyrš, svojim Čehom. Dr. Jože pa bi seveda ta izrek pretvoril po svoje ter rekel: „V glavi slamo, v pesti „flike“ za kardinalove zavode in farske žepce, v srcu pa globoko prepričanje, da je le tisto res, kar „Prismojencu“ laže.“ — Sokoli, ki bi se ravnali po tem izreku, bi bili tudi dr. Pepetu po godi. Sicer se nam pa, če dr. Pepe hruli narodna društva, zdi ravno tako, kakor če pes v luno laja. On pa narodnost! — to pa se zлага prav tako kot briske flige pa kranjske klobase!

Ubogel deček. — Ana Cej v Židovski ulici št. 5. je naznanila tukajšnjemu redarstvu, da je ušel njen deček Hernan, star 13 let, iz hiše, ker se ni hotel lotiti onega dela, katero mu je določila ona, mati. Kje je deček, se ne ve. Deček je oblečen temno, ima slamnik in rumene čevlje; lase ima črne.

Veselica „Delavskega in podpornega društva v Gorici“ dne 29. pr. m. na Katarinijem vrta se je tudi v gmotnem oziru prav dobro sponesla, zlasti glede na jako nizko vstopnino. Dohodkov je bilo kron 345-30, stroškov pa K 245-18; cistega prebitka je dala veselica kron 100-12, kateri znesek se naloži v veselilnem zalogu, ustanovljenem nalašč v te namene. — Jako ponosni smemo biti s prvo veselico tega društva, katero je na tako sijajen način pokazalo, da se hoče odslej od časa do časa pokazati

tudi v javnosti ter dajati razvedrila svojim članom, podpirateljem in prijateljem, katerih dobiva od dne do dne. — Da ima društvo resen namen vstrajati na začrtani poti, hoče pokazati tudi v bodoče. Da mu bode mogoče vse lepe namene tudi izvajati, pozivlja vnovič vse one gg., kateri lahko pristopijo k temu prevažnemu društvu, da to storé čim prej. Posebno opozarjamo gg. delodajalce, gospodarje in mojstre, da sami pristopijo, bodisi kot podporni ali bralni člani ter da vpisejo vse svoje delavce in podložne služabnike in služkinje. — Pojasnila se dobivajo v društvenih prostorih v Marzinijevi hiši.

Vipavska železnica. — Komisija za razlastitev zemlje za vipavsko železnico je bila pričela delovati sredi meseca maja, in sicer v občini Vogersko. Potem je delovala v ajdovskem okraju, slednjič v Batujah, Sv. Križu in v Dobravljah. Sredi tega meseca bodo razlastitve po večini končane. Prihodnji teden bo delovala komisija v Dornbergu. Država je dovolila razlastitev poleg gorenje komisije geometrov Gasser, Resen in Streinz tudi podjetništvu za vipavsko železnico, imenoma Karlu Demuthu in Edvardu Klemencziewicz kot zastopnikoma tega podjetništva. Za posamezne njive so plačevali po 200, 300, 400, tudi 500—600 gld.; blizu Gorice, kjer je seveda vrednost večja, tudi od 1000 do 1200 gld. za njivo.

V St. Petru in v Volčjdragi že razkopavajo in odnašajo razlašeno zemljo.

Profesor Božek o slovenskem pravopisu. — Pred enolikim obdobjem kakor 13. junija je nadaljeval ter sklenil govornik svoje predavanje 4. julija. Oziraje se nazaj je zasledoval naše pravopisno in slovstveno gibanje od Trubarja dalje, in razkazal, da se je vpliv Trubarjev in njegovih naslednikov valed protireformacije povsem izgubil. Zadelo so pisati vsak v svojem domačem narčju. Tako je bilo vse 17. in 18. stoletje. Brez politične zavednosti se nikoli ne bi bilo zvršilo edinstvo v knjižnem jeziku in pravopisu. Zdramil nas je veliki Napoleon. Sanje o zjedinenju Slovencev so sicer ostale sanje, a česar niso dosegli v realni politiki, to so dosegli na idealnem torišču jezika, slovstva in pravopisa. To stremljenje po edinstvi v jeziku in pisavi je bilo idealni smoter najboljšim našim možem v prvi polovici preteklega stoletja: Kopitarju, Ravnikarju, Danjku, Murku, Slomšeku, Jarniku. Skupno delovanje pisateljev vseh slovenskih pokrajin na podlagi žive govorice je ustvarilo naš današnji knjižveni jezik, ki se zatorej lepo prilaga govorici preprostega naroda. Tako se je razvil tudi preprost in jasen pravopis sam ob sebi brez posebnih učenjaskih razmotirvanj. Neopravičeno je torej, če sedanji slovenski jezikovec St. Škrabec zahteva, da naš pravopis bodi zgodovinski in podlaga mu bodi kranjsko, ali bolje dolensko narečje 16. stoletja. Vseh zadnjih 300 let dolensčina ni imela take veljave, sedaj pa naj bise kolo časa ne le ustavilo nego kar narobe zatočilo?! Škrabec je pridobil mnogo pristavev, tudi Levca. Ali če bi prav Levčev pravopis dobil uradno potrditev — zdravi razum našega naroda bi prešel preko njega na dnevni red. Ali ne ruši Škrabec brezobzirno našega pravopisnega edinstva, ki smo je s trudom priborili v teku 19. stoletja, hkratu borec se za narodno edinstvo, zlasti izza novodobne šole? (Prav tako hočejo naši klerikalni starokopitnezi ustaviti in obrniti naš politični in gospodarski razvoj, naše umetniško gibanje in celó moralo! Op. uredništva). V živo meso današnje pravopisne rabe zasekava zahteva Škrabčeva, da pišemo ne več solnce ampak sonce, ne med, rudeč kakor, ampak mej, erdet kaker, zlasti pa ne več bralec, prosilec ampak bravec, prosivec. Kaj nam mari, ako je bilo v 16. stoletju jezikovnemu čutu primerno „sati bravec“? Na m ugaja jedino le, da pišemo in govorimo volilec, znosilec, kakor pišemo in govorimo izvoljenec, utopljenec, pritepenec, to se pravi, mi čutimo tako, da so ta imena izpeljana od deleznika preteklegega časa tvorne oziroma trpne dobe, in zatorej se nam upira vsaka drugačna pisava. Prav tako se mora zagovarjati edino le, da v olikani govorici pravimo kakor pišemo: čoln, bil, kozel, ne pa čovn, biv, kozu. To ni nikako spakovanje, nego utemeljena razlika med navadno in olikano govorico. Take razlike se nahajajo v vseh kulturnih jezikih. To zahtevu olikane govorice je sprejela tudi novodobna šola in jo udomačila. Kdorkoli izmed nas je v izbrani družbi, ali nastopi javno kot govornik, ima v sebi občutek, da mora paziti na čisto izreko trdega l-a.

Gorica-Cervinjan. — V seji trgovske in obrtne žbornice včeraj je g. Holzer, ki se je svoj čas prvi potegoval za bohinjsko železnico, razlagal na dolgo in široko, da sedaj, ko je zagotovljena bohinjska železnica, treba delati z vso energijo na to, da se zveže po železnici Gorica s Cervinjanom. Holzer izda o tem posebno brošuro, v kateri razloži velik gospodarski in trgovski pomen take črte. Kakor se vidi, se nam obetajo železnice v novejšem času na vse strani!

Droblj. — 26-letna Amalija Hvalič iz Ozeljana je bila obsojena radi tatvine dragocenosti v škodu H. Kavsu na 6 mesecev zapora.

14-letnega sina tukajšnjega mizarja Ant. Gregoriča je ranil v igri drugi deček z nekim trikotnim orodjem po nesreči v roko. Valed tega se je dečku zastupila kri in je umrl.

Trg s svilodl. — Doslej se je na trgu stehalo nad 70.000 klg. svilodov. Najmanjša cena 2 K, največja 2 K 62 v; povprečna 2 K 42 vin.

Pevsko društvo „Slovan“ v Padriču vabi na veselico, katero priredi v nedeljo dne 7. julija 1901. na dvorišče gostilne „pri Martinu“ v Padriču. Začetek točno ob 5 $\frac{1}{2}$ uri popoldne. Čisti prebitek je namenjen za napravo nove zastave sv. Cirila in Metoda. Na vsopredju petje, deklamacija, igra, ples in godba.

Razgled po svetu.

Vsesokolski shod v Pragi. — Tekmovanja pri telovadbi so se udeležili tudi slovenski Sokoli z jedno vrsto. Nastopili so častno in z vspehom. Vrsta slovenskih telovadcev je dosegla lepo ceno in sicer na višjem oddelku ter dobila za to dragoceno darilo.

Pri slavnostnem sprevedu so korakali prvi mej gosti slovenski Sokoli, povsodi živahno pozdravljeni.

Na koncu javne telovadbe so nastopili tudi Francozi (16 gimnazij) v vajah z batoni (paleami), kakor tudi na orodjih, da so vzbujali občo občudovanje. Poljaki so dosegli poseben vpeh z vajami s sulicami.

Poseben krasen prizor je bil ta: Ko je sprejel dar Sokolstva je govoril praški župan dr. Srb ter izrekel željo, da bi se postal vseh duh Sokolstva, enakosti, bratstva in sloge.

In ko je podal roko načelnikoma sokolstva, dr. Podlipnemu in dr. Schreinerju, je zapelo vseh 16.000 Sokolov češko narodno himno „Kde domov muj?“ s spremljevanjem vseh 14 sokolskih godb. Slučajno so zazvonili vmes tudi zvonovi bližnje cerkve, kar je še bolj povečalo mogočnost in svečanost trenutka.

Camber. — Na tretji razpravi radi razžaljenja casti od strani dr. Veneziana je bil Camber obsojen na 6 tednov v zapor. Banelli je odstopil od tožbe proti Camberju, istotako dr. Spadoni.

Kvota. — Cesar je zopet samo določil kvoto za dobo od 1. julija 1901. do 30. junija 1902. in sicer tako, da prispevajo avstrijske dežele k skupnim stroškom državnega gospodarstva 66,5%, ogrske dežele pa 33,5%. Tekom leta, za katero je kvota določena, poteče mandat ogrskega državnega zbora in treba bode novih volitev. Po izvolitvi novega parlamenta pa bo voliti tudi novo ogrsko kvotno deputacijo.

Položaj v Stari Srbiji in Macedoniji se vedno bolj poostruje. Turška vlada je poslala nekaj novih čet, ki postopajo sila teroristično proti Srbom in Bolgarom. Srbski poslanik v Carigradu, general Sava Gruić, se je pri Porti zopet pritožil, kako se postopa s Srbi, katerim Turki konfiskujejo pisma, molitvene in šolske knjige, zapirajo šole ter odvajajo učitelje v zapor. V Vučitr, Mitrovici i. dr. se vrše hišne preiskave in sumljivi morajo v Pristino. Sumljiv pa je vsak zaveden in naroden Srb. Nekaj oseb je bilo baje trpinčenih. Turki sumničijo Srbe za rotništva proti oblastvom ter se boje ustaje. Zato postopajo z največjo brutalnostjo.

Izgredi v Buenos Ayres. — „Times“ javlja iz Buenos Ayres včerajšnjega dne: Tolpa ljudij pod vodstvom dijakov je priredila sinoči manifestacijo proti predsedniku Rocca in prejšnjemu predsedniku Pellegriniju. Množica je metala kamenje v njiju stanovanji; ob obeh hišah stoje sedaj straže.

Dogodki na Španjskem. — V seji komore 4. t. m. je Sylvella grajal vedenje prebivalstva Valencije, ki je jubilejni procesiji stavljal ovire. Poslanec Havez je odgovoril, da so liberalci spoštovali procesije tako dolgo, dokler so iste imele verski značaj. Klerikalci pa da so sovražniki slobode. Vprašanje jubilejnih procesij je dalo povod živahnim razpravam med republikanskimi in karlističnimi poslanci, o čemer so padale psovke od obeh strani. Predsedniku se je le s težavo posrečilo, da je vzpostavil red.

V južni Afriki. — V poslanski zbornici angleški se je naznanilo včeraj, da je lord Kitchener sporočil uradno, da so mu burški voditelji gledé na mirovna pogajanja odgovorili, da so pripravljeni nadaljevati vojno do skrajnosti. Pogajanja so se torej vsa izjalovila.

Raznotero. — V Carigradu so konstatovali začetkom t. m. dva slučaja kuge. — Iz New-Yorka poročajo, da so maskirani roparji ustavili vlak železnice Great Northorn ter so odnesli iz blagajne 40.000 dolarjev ter vrednostnih papirjev. Potnikov niso oropali.

Narodno gospodarstvo.

ORGANIZACIJE KMETIJE.

(Članek izven uredništva.)

III.

V ta razvoj meščanskega dela je vstopila kmetija po oslombojenju od tlakarstva. Prejšnji voditelji iste so jo popolnoma izmolženo pustili iti v svet. Hiše, gospodarska poslopja, so prej grajski kmetu stavili in popravljali. Storiši so le toliko, kar je že moralo biti. Sloboden kmet je najprej to popravilo moral

storiti. S praznimi rokami je stopil na tla proste kmetije. Zivine ni imel dosti in ta-le je bila slaba. Z davki je država se isto leto prila trkat pred vrata kmeta. Rekrute je jemala, najtrdnjše fante od dela.

Kmet je prišel nešolan iz rok svojih prejšnjih gospodarjev. Isti niso gojili nič novejšega, vspešnejšega dela v času tlakarstva; tlakar se ga torej tudi ni naučil. Milijoni tlakarjev so že preživeli nekaj tisoč grajsčakov in dosti tisoč duhovnikov. Prostost je na kmeta začetkoma slabo uplivala, zapeljala ga je v bolj veselo življenje, ki se ni ujemalo z njegovimi dohodki. Državne vlade se niso brigale, da bi na teh prostih tleh kako pomagale kmetu, spraviti se v red. Seveda izkušnih, dobrih kmetovalcev ali učiteljev kmetijstva so imele le nekatere francoske, nemške države, večina drugih pa ne. Nevednež, na potratno tlakarsko delo vajen kmet, si je moral sam organizirati novo življenje. Ker mu prejšnja gospoda ni dala dosti zemljišč, in nerada, kar mu jih je po skupni odvezniški postavi šlo, se je moral z njo pravdati. Deset, dvajset let so se kmetje pravdali. Imeli so malo prijateljev v teh pravdah. Dosti je bilo zgub na času in v denarju. Kmet je stoletja pred osloboditvijo živel kakor pes. Bil je sovražnik korobačarske gospode, ki ga je izčrpala. Zaupal ni nikomur. Sicer je dobro storil, da ni, dokler ni iz svoje srede imel zaupnih mož. Denar je rabil. Odrustvo se ga je prijelo. Železnice so se gradile in z njimi trgovina z lesom. Prodaj je najboljši iz malo host, katere je dobil. Pa za male denarje. Z nastanjem železnice so rasla mesta. Osloboditev kmeta je vrgla milijone kmetov brez zemljišč, trdnjše vezi s kmetijo na tlak, ti so poskakali mesta. Mesta so rabila dosti živil. Izseljenec v Ameriki je zito ceno pridobival na deviški zemlji, oborožen je bil z vsemi sredstvi strojevnega dela, delal je z vso marljivostjo človeka, ki je postavljen na lastne noge, ki pa mora poginiti, če za rana ne hodi na delo. In človek je bil, ki je hotel boljše živeti, kakor tlakar v Evropi. Živel je tudi sredi najlepše razvitega drugega dela. — Z ameriškim žitom evropski kmet ni mogel konkurirati s svojo iz tlakarske dobe prišlo razdrto kmetijo. Da ga je prodal, si ga je moral odtrgati sam od ust. Evropski kmet je moral zaradi tega misliti na pridelovanje drugih stvari, ki mu več nesejo. Vedno bolj se razvijajoča trgovina, industrija je kmeta postavljala vsako drugo leto pred druge naloge. Naravno je torej, da se kmetija ni kmalu pokazala na visku razvoja, naravno je, da je le tu in tam vsevala v slobodi, po večjem pa in posebno v deželah, kjer se meščansko delo ni bilo v pravem tiru, bila revna.

To je veselilo prijatelje prejšnje organizacije, tlakarstva, češ glejte brez nas vendar ne gre! To imate od liberalizma v gospodarstvu! Atomiziral bo ta liberalizem tudi kmetstvo ljudstvo in potem imate popolno anarhijo in vse gospodarstvo pojde pod zlo! — Evropske države so po odpravi tlakarstva prevzele sinove gradov kot uradnike, častnike. Veleposestniki so bili po svoji bogatiji v zemljiščih najvplivnejši v državnem vodstvu.

Kat. cerkev jih je v državah, v katerih je bila še trdna, podpirala. To uradništvo se dolgo ni moglo sprijazniti s prosto kmetijo in seveda ni storilo dosti v urejenju iste. Dosti se piše hvale tega uradništva, da je kmalu razumelo svojo nalogo, da mora vsakemu državljanstvu služiti in ne posameznim slojevem, ali glede kmeta ni moglo dosti storiti, ker je bilo izraslo iz tlakarskih časov. Komandirati, to se je znalo, ali kulturno delo na novi kmetiji vpeljati, tega ne. Še le v naših časih se misli na to, da ima neki del drž. uradništva nalogo, da prouči vprašanja kmetije ter isti služi, kjer more v dobro.

In Amerika je pobirala malo davkov od svojih državljanov, nič delavskih močij za vojaštvo. Pravadnje je hitra pravda razsodnikov onemogočila, in dosti milijard, ki jih je Evropa potratila za vojske, za vojaštvo, je služilo v Ameriki produktivnemu delu in posebno soli. Šola je v nekaterih državah Evrope na kmetiji še le preteklih 20 let začela delati in se danes je v dosti državah kmetija analfabetna. V Ameriki je tehnični zvedenec prvi čimtelj, v Evropi po večjem se gojenec latinsčine, grščine. Tukaj v Evropi veleposestva s tisoči orolov brez delavcev in poleg njih majhne kmetije; tam veliki kmetje s strojem v delu, pametni, v strokovnem delu dobro izveščani ljudje, tukaj lastniki latifundij, ki ne znajo drugega početi, nego se to malo število kmeta izstradati ter ovce mesto njih postaviti na pašo, kakor na Angležkem. (Na Angležkem lasti čez četrt vse kmetijske zemlje 874 oseb, na Škotskem 1/4 te zemlje 580 oseb, na Irskem 774 oseb polovico zemlje. V vseh teh deželah lasti 2194 oseb 33 milijonov acres, (acres je okolo 1/4 orala). Vse kmetijske zemlje pa je tam 72 milijonov acres. V naši Avstriji so te številke tudi strahovite. Mej lastniki v Avstriji je tudi „mrtva roka“. (Statistiko tega veleposstva podamo drugokrat, ker je ločiti po kmetovinah in bi nam tu preveč prostora jemala). Tam v Ameriki tehnično šolan kmet, pri nas le v nemških, francoskih krajih šolan, v drugih državah največja reva, ki komaj svoje ime podpiše in s svojimi 10—20 orali ne ve drugega početi, kakor zadolžiti je in potem razparcelirati, ali pred upniki uiti v Ameriko.

(Daje pride.)

Razglas.

Vipavska grajščina bode prodajala na prostovoljni dražbi po parcelah ali večjih skupinah na licu mesta nastopna posestva:

I. Dne 8. julija 1901. ob 9. uri predpoldne hišo št. 19 na Colu z vrhom in pašnikom; ob 11. uri predpoldan gozd »Doline«, ležeč v katastr. občini Vodice, okraj Vipava v izmeri 67 oral 163 Klt. ali 38 H 60 a 36 m².

II. Dne 12. julija 1901. ob 9. uri predpoldne hiše št. 22, 23 in 28 v Vipavi; nadalje mlin in žago z vodno silo na Vipavi, kakor tudi zraven stoječa gospodarska poslopja.

III. Dne 15. julija 1901. ob 9. uri predpoldne gozd »Zadlog«, ležeč v katastr. občini Zadlog okraj Idrija v izmeri 297 oral 780 Klt. ali 183 H 97 a 16 m².

IV. Dne 22. julija 1901. ob 9. uri predpoldne gozde, ležeče v katastr. občini Črnič, okraj Idrija v izmeri 108 oral 1428 Klt. ali 62 H 43 a 87 m² in gozd, ležeč v katastr. občini Lome v izmeri 282 oral 678 Klt. ali 170 H 81 a 20 m².

Spisek iz zemljiške knjige, posestni listi in dražbeni pogoji ležijo na vpogled v c. kr. notarski pisarni v Vipavi.

Vipava dne 28. junija 1901.

Mark Pushnik,
c. kr. notar.

Karol Draščik.

pekovski mojster in sladčičar
v Gorici na Kornu št. 8.

Priporoča vsakovrstno pecivo, kolače za birmance, torte i. t. d.

Priporoča se slavnemu občinstvu za mnogobrojna naročila ter obljublja solidno postrežbo po jako zmernih cenah.

Rudolf Benedetič

čevljarški mojster
v Gorici, ulica Morelli št. 29.

Priporoča svojo čevljarstvo delavnico vsem domačinom ter rojakom na deželi: gospodom, damam, gospicam, trgovcem in obrtnikom. — Izdeluje bodisi priprosto ali najfineje obuvalo. Izdelek je trpežen, delo pa ukusno po ugodnih cenah.

Goriška ljudska posojilnica

registrirano društvo z omejeno zavezo
v Gorici.
Gospodarska ulica št. 7, I. nadstropje
v lastni hiši.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, če tudi ni član društva, in se obrestujejo po 4 1/2 %. Rentni davek plačuje posojilnica sama.

Posojila se dajejo samo članom, in sicer na menjice po 6 % in na vknjižbe po 5 1/2 %.

Urađuje vsaki dan od 9. do 12. ure dopol. in od 2. do 3. ure popol. razven nedelj in praznikov.

Stanje hran. vlog leta 1900. je bilo K 1.263.536
Poštno-hran. račun št. 837.315.

6. Kr. privil.

civilni, uradniški in vojaški krojač
in trgovec

v Gorici, na Travniku št. 22 I. nadstr.

M. Poveraj.

P. n. občinstvu priporoča svojo izborna zalogo vsakovrstnega blaga iz avstrijskih in inozemskih tovarn ter gotovih oblek, sobne in dežne plašče, vsakovrstno možko perilo, srajce Jäger, spodnje hlače ter nogovce, oficirske in uradniške priprave, sploh vse, kar je treba paradižnim oblekam za vsaki stan.

Lepa priložnost za letno sezono!

Radi preselitve s 1. avgustom 1901 na Travnik št. 5 v pritličje

se prodaja blago po tovarniških cenah!

Pozor!!

Ker se me išče še vedno na Travniku št. 11, kjer sem delal prej in je sedaj tam fotograf Marega, javljam s tem slavnemu občinstvu, da se nahaja moj novi atelje **že dve leti v Gosposki ulici št. 7, II. nadstr. v hiši „Goriške ljudske posojilnice“**, kjer je tudi „Krojarska zadruga“.

Atelje je v vsakem oziru najmoderneji, najlepši in največji v Gorici ter urejen velikomestno.

Priporočuje se tudi v bodoče naklonjenosti slavn. občinstva, beležim odličnim spoštovanjem

Anton Jerkič,

odlikovan fotografski atelje
Gorica, Gosposka ulica št. 7.

100 do 300 gl. mesečno

lahko zaslužijo osebe vseh stanov in v vseh krajih s prodajo zakonito dovoljenih drž. papirjev in srečk, a da ni potrebna glavica in ni nikakoli nevarnost. — Ponudbe pod Ludwig Österreich. VIII. Deutsche gasse 8 Budapest.

Lekarna

Cristofolletti v Gorici

Prave in edine želodčne kapljice
z znamko sv. Antona Padovanskega.

(Varstvena znamka).

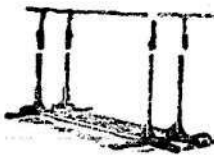
Zdravilna moč teh kapljic je neprekosljiva — Toka-piljice **vradijo redno prebavljanje**, če se jih dvakrat na dan po jedno žličico popije. **Okrepje pokvarjeni želodec storč, da zgine v kratkem času omotica in životna lenost (mrtvost).** Te kapljice tudi storč, da človek **raji je.**

Cena steklenici 60 vin.

Prodajajo se v vseh glavnih lekarnah na svetu. Za naročitve in pošiljkatve pa jedino le v lekarni

Cristofolletti v Gorici.

Na dež. jubil. razstavi odlikovan s srebr. drž. svetinjo
Na lvoški razstavi s prvo ceno — srebrno svetinjo

Tovarna uzornih telovadnih priprav
JOS. VINDYŠ - A.

v Pragi na Smihovu
(Praga-Smichov) Vinohradská ulica č. 816.
se priporoča

k popolnemu uzornemu prirejevanju sokolskih in šolskih telovadnic po najnovejših pripoznanjih in praktičnih sestavih.

V ta dokaz je na razpolago mnogo priporočujočih spričal domačih in inozemskih.

Zagotavlja jedno leto. Cene zelo zmernne, plačuje se pa na mesečne obroke po volji in zmožnosti.

Navadne priprave so vedno v zalogi.

Ceniki, proračuni in nacrti za popolne telovadnice pošilja na zahtevo brezplačno in poštino prosto.

Poprave izvršuje po najnižjih cenah.

Leta 1881. v Gorici ustanovljena tvrdka

E. Riessner, v Nunski ulici 3,
(nasproti nunski cerkvi)

priporoča preč. duhovščini in slav. občinstvu svojo lastno izdelovalnico umetnih cvetlic za vsakovrstne cerkvene potrebe. Ima veliko zalogo nagrobnih vencev, za hrtvaške potrebe, vošene sveče itd. vse po zmerni ceni. Naročila za deželo izvršuje točno in solidno. Priporoča slav. občinstvu tudi svojo tiskarno črk na perilo.

Dobre ure in po ceni!

s 3-letnim pisemnim jamstvom razpošilja na zasebnike
Hanns Konrad,
tovarna ur ter izvoz zlatnine
Meist (Češko).

Dobra ura Rem. iz niklja fl. 3-75;
srebrna ura Rem. fl. 5-80; srebrna
veržica fl. 1-20; budilnik iz niklja
fl. 1-95.

Tvrdka je odlikovana s c. kr. orlom; ima zlato in srebrne svetinje iz razstav ter tisoče priznanih pisem. — Ilustrovan cenik zastoji!

Božjast.

Kdor trpi na božjasti, krčih in drugih nervoznih boleznih, naj zahteva knjižico o teh boleznih. Vdobi se zastoj in franko v Schwanen-Apoteke, Frankfurt A. M.

Anton Pečenko

Vrtna ulica 8 — GORICA — Via Giardino 8
priporoča

pristna bela
in črna vina
izvipavskih,
furlanskih,

briskih, dal
matinskih in
isteraskih
vinoogradov.

Dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstro-ogerske monarhije v sodih od 56 litrov naprej. Na zahtevo pošilja tudi vzorce.
Cene zmernne. Pošrežbo poština.

Balzam lekarnarja A. Thierry-ja

z zeleno varstveno znamko nuna se razpošilja 12 malih ali 6 dvojnatih steklenic za 4 krone poštine prosto.

A. Thierry-jevo
centifolijno ustno mazilo.

2 lončka K 3-50. — Razpošilja poštine prosto proti predplačilo zneska

A. Thierry-jeva lekarna h Angelju varuhu v Pregradi pri Rogateu-Slatini.

Dunaj, glavna zaloga: lekarnar C. Brady, Fleischmarkt 1.

Budimpešta: Lekarnar J. pl. Török in dr. Egger.

Agram: Lekarnar S. Mittelbach.

— Povsod se dobiva na drobno. —

Mizarska zadruga v Gorici (Solkan)

Naznanja slavnemu občinstvu, gospodom trgovcem in založnikom pohištva, da ima

ve'iko zalogo

veliko zalogo

izgotovljenega pohištva vseh slogov

v Solkanu pri Gorici.

v Solkanu pri Gorici.

Naznanjamo, da smo prevzeli dosedanje trgovino pohištva tvrdke

Ant. Černigoja v Trstu, Via Piazza

vecchia št. 1, katero bomo vodili po enakim imenom.

Kar ni v zalogi, se izvrši točno po naročilu v najkrajšem času.

Cene zmernne.

Delo je lično ter dobro osušeno.

Stajerska
ROGAČKA
KISELA VODA Gempel in Styria-vrelec
OSVEŽUJOČA PIJAČA. Nepresegljiva zdravilna voda.

Glavno zastopstvo
Schielin & Müller
V TRSTU,
ulica Arquedotto št. 40.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi.

P. t. članom glavnega odseka oddelkov I. in II.

(zavarovanje kapitalov za življenje in smrt)

ki so sklenili svoja zavarovanja v letih 1889 do 1885, pripada

10% - na dividenda.

Dividenda se izplačuje v smislu § 3. pravil odd. I. in II. na doslej veljavne police tako, da se odbije 10% od zavarovalnine, ako zavarovane ne želi, da se mu v gotovem denarju izplača.

10% - na dividenda pripada brez izjeme na vsa zavarovanja kapitalov kateregakoli razkazila v glavnem odseku I. in II. oddelka, tedaj na zavarovanje za slučaj smrti, za doživetje in na zavarovanja dola doli.

P. t. članom, ki so celoletno zavarovalnino za leto 1901. že plačali, bode se omenjenih 10% izplačalo v gotovini; onim članom pa, ki plačujejo zavarovalnino mesečno, četrtletno ali polletno, bode se odračunavala dividenda s 1. dnem julija 1901. začeti, do 30. dne junija 1902. pri posameznih obrokih.

Zavarovanci iz leta 1895. imajo pravico do dividende od zavarovalnine, ki so jo v tem letu uplačali.

Rezervni in poročni fond bank „Slavija“ iznašajo konec leta 1900. K 22,914.972-10

Od svojega obstanka je izplačala banka „Slavija“ svojim članom zavarovanih kapitalov in odškodnin v vseh oddelkih „ 66,195.901-65

Samo za leto 1900. bilo je izplačano p. t. članom dividende „ 105.750-56

Vse dividende pa so doslej člani prejeli „ 812.291-84

kar je gotovo najboljši praktični dokaz, kako koristno je zavarovati se pri banki „SLAVIJA“ kot vzajemnem zavodu.

Pri tej priložnosti opozarjamo najširje kroge na ugodne in cene tarife banke „Slavija“. Zbirko najpripravnejših tarifnih razkazil za življenjsko zavarovanje radi na zahtevo vsakomur depošljemo.

V Ljubljani, v maju 1901.

Generalni zastop
vzajemno zavarovalne banke „Slavija“.